

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Ярова Ліліана Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	383
Калашнікова Людмила Володимирівна СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ ЩОДО УБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	385
Яковлева Лілія Іванівна ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ІСТИНА, ІДЕНТИЧНІСТЬ, ІНТЕЛЕКТУАЛИ.....	388
Яценко Микола Анатолійович СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ВІРТУАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ МОЛОДІ.....	391
Каретна Ольга Олександрівна ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	395
Прохоренко Євгенія Яківна ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	398
Дмитрієв Вадим Вадимович ВПЛИВ «МЕДІАТИЗОВАНОЇ РЕАЛЬНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ.....	401

СЕКЦІЯ 20. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПСИХОЛОГІВ.....	404
Ульянов Вадим Олексійович ХРОНІЧНИЙ СТРЕС В ФЕНОТИПІЧНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНЕТИЧНИХ НАСЛІДКІВ ТРИВАЛОГО ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОЇ РАДІАЦІЇ.....	406
Бакурідзе Ніна Григорівна НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСІБ З ЛЕГКОЮ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ ТА ВИБУХОВИМИ УШКОДЖЕННЯМИ ОКА У ВІДДАЛЕНОМУ ПЕРІОДІ.....	410
Герашенко Олександр Сергійович КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	412
Гурін Руслан Сергійович ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	415
Джежик Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В ПРАВОЗАСТОСОВЧІЙ ГАЛУЗІ.....	417
Корнута Людмила Михайлівна ПСИХОЛОГІЯ КОМАНДНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД КРИЗИ.....	420
Лісовенко Анна Федорівна ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА КРИЗУ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	422
Павзюк Анатолій Анатолійович ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ СТІЙКОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА У КРИЗОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	426
Репнова Тетяна Петрівна ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У ПОДОЛАННІ РИГІДНОСТІ МИСЛЕННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	428
Самара Ольга Євгенівна ВПЛИВ ПОРУШЕНЬ СЕКСУАЛЬНОЇ СФЕРИ НА ЗРОСТАННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ НАСТРОЇВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	430

Список використаних джерел:

1. Уголькова О. З, Реверенда Н. Ю. Існування середнього класу як одна з передумов функціонування краудфандингу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми економіки та управління : збірник наукових праць. 2016. № 847. С. 164–169.
2. Рябіка В. Формування «середнього класу» в умовах сучасного суспільного розвитку. *Політичний менеджмент*. 2004. № 3. С. 3–9.
3. Дуда А. Потреба самовираження: Український середній клас чекає на силу, якій міг би довіряти. *Український тиждень*. 2011. № 20. С. 30–31.
4. Каретна О. О. Трансформаційні процеси соціальної стратифікації сучасного суспільства. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. С. В. Ківалова ; відп. за вип. М. Р. Аракелян. Одеса, 26 квітня 2024. С. 804–805.
5. Кузьменко Т. Український середній клас та його перспективи в контексті соціальних трансформацій. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2006. Вип. 32. С. 364–378.
6. Сало Я. В. Середній клас як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія 8 «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2016. Вип. 7. Ч. 3. С. 63–66.

Ключові слова: середній клас, економічний аналіз, розвиток країни, бідність населення, політична влада, інноваційний характер, соціальний розвиток.

Keywords: middle class, economic analysis, country development, poverty of the population, political power, innovative character, social development.

Прохоренко Євгенія Яківна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціології, кандидат соціологічних наук, доцент

ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Трансформації соціальних девіацій є важливою темою для розуміння того, як змінюється суспільство в умовах швидких соціальних, культурних і технологічних змін. Соціальні девіації традиційно визначаються як відхилення від установлених соціальних норм і правил, що може викликати негативні санкції з боку суспільства. Однак із розвитком суспільства ці норми і механізми контролю також змінюються. У цьому контексті соціологи стикаються з необхідністю перегляду існуючих підходів до розуміння девіантної поведінки.

Особливо важливими є зміни, пов'язані з глобалізацією та цифровими технологіями, які радикально трансформують уявлення про девіації. Як зазначає

Гідденс, «глобалізація створює нові можливості для зміни соціальних норм, зокрема через поширення нових культурних практик та ідеологій, що можуть бути сприйняті як девіантні в традиційних суспільствах» [2]. Ці зміни вимагають нових підходів до дослідження соціальних норм і девіацій, які змінюються в результаті взаємодії різних культур і суспільств. У цьому контексті важливо також зазначити, що нові форми девіантної поведінки часто не мають чітких правових або моральних меж, що ускладнює їх класифікацію та осуд.

Згідно з Беккером, «девіація є не стільки результатом порушення норм, скільки результатом соціальної реакції на це порушення», що підтверджує важливість соціального контексту у визначенні девіантної поведінки [1]. Нові технології та медіа сприяють тому, що одна й та сама поведінка може бути інтерпретована як девіантна в одному контексті, але абсолютно нормальною – в іншому.

Класичні соціологічні теорії, такі як функціоналізм, зокрема теорія Р. Мертона, розглядали девіантну поведінку як порушення соціальних норм, що порушує стабільність суспільства. Мертон стверджує, що «коли в суспільстві існує величезний розрив між прийнятими цілями і доступними засобами для їх досягнення, виникає аномія – стан, в якому індивіди можуть вибирати девіантні шляхи досягнення цих цілей» [5]. Цей підхід акцентує увагу на структурних нерівностях, які можуть спричинити девіантну поведінку, що стає способом адаптації до соціальних умов.

Натомість сучасні конструктивістські підходи, зокрема теорія соціального маркування, розглядають девіантність не як об'єктивну порушення норм, а як результат соціального визначення поведінки. Як зауважує Беккер, «девіантом може стати будь-яка людина, яку суспільство позначає як таку, навіть якщо її поведінка не має об'єктивного порушення норм» [1]. Ця теорія акцентує увагу на значенні соціального контексту та інтерпретацій у визначенні девіацій, що дозволяє розглядати нові форми девіантної поведінки, які можуть не бути порушенням законів, але тим не менш сприймаються як відхилення від соціальних норм.

Сучасне суспільство стикається з численними новими формами девіантної поведінки, які з'являються на тлі глобальних і технологічних змін. Вони відрізняються від традиційних девіацій, оскільки часто не мають чітких правових або моральних меж, що створює проблеми для їх класифікації та осуду.

З розвитком цифрових технологій виникають нові форми девіантної поведінки, які не завжди отримують належну оцінку на рівні законодавства чи соціальних норм. Кастельс зазначає: «Інтернет дозволяє нам не тільки створювати нові форми взаємодії, але й відкриває нові можливості для девіантної поведінки, оскільки тут відсутні багато соціальних обмежень, які є у фізичному світі» [4].

Це стосується таких явищ, як кібербулінг, хакерські атаки та інші форми онлайн-злочинності, що часто залишаються безкарними через анонімність мережі.

Соціальні мережі стали важливим елементом сучасної культури, але вони також стали середовищем для розвитку нових форм девіантної поведінки. Як

зазначає Гоффман, «соціальні медіа стали інструментом як для самовираження, так і для поширення девіантної поведінки, особливо коли йдеться про зловживання анонімністю або конфіденційністю» [2]. Це дозволяє масово поширювати тролінг, фейкові новини, мови ненависті та інші форми онлайн-агресії, які можуть бути складними для контролю через великий обсяг контенту.

У сучасному суспільстві важливим аспектом трансформації девіантних норм є ставлення до тілесних модифікацій. Згідно з Гоффманом, «якщо в минулому тіло було сприйняте як певний індикатор соціального статусу або ідентичності, то сьогодні воно стало формою особистого самовираження» [2]. Татуювання, пірсинг, пластичні операції стали частиною масової культури, що змінює соціальне сприйняття традиційних норм.

Трансформація соціальних девіацій є складним і багатограним процесом, який відображає зміни в суспільстві, що відбуваються під впливом різних соціальних, культурних, політичних і технологічних факторів. Як зазначає Шмідт (2005), «нормативна структура суспільства постійно змінюється, і те, що колись вважалося девіантним, сьогодні може бути прийнято як частина нормальної соціальної практики». Це свідчить про те, що соціальні норми та концепція девіацій не є сталими і потребують постійного перегляду в умовах сучасних соціальних перетворень.

Зміни, зумовлені розвитком технологій та глобалізацією, створюють нові форми девіантної поведінки, які вимагають нових підходів до розуміння соціальних норм та соціального контролю. Важливо пам'ятати, що девіантність у сучасному світі все більше визначається через соціальну реакцію на поведінку, а не лише через порушення стандартів чи законів, як це було в минулому.

Список використаних джерел:

1. Беккер Г. Аутсайдери: Соціологічне дослідження девіантної поведінки. Київ: Либідь, 2003.
2. Giddens A. Sociology. 6th ed. Cambridge : Polity Press, 2009. 1194 p.
3. Goffman E. The presentation of self in everyday life. New York : Doubleday, 2009. URL: https://monoskop.org/images/1/19/Goffman_Erving_The_Presentation_of_Self_in_Everyday_Life.pdf
4. Castels M. The rise of the network society. 2nd edition. Cambridge : MA: Blackwell, 2010. 625 p.
5. Merton R. Sociology of deviant behavior. Boston: Free Press, 2006.
6. Schmidt M. Social Theories and Changes in Social Norms. London: Routledge, 2005.

Ключові слова: девіантна поведінка, соціальні норми, трансформація, цифрове суспільство, соціальний контроль.

Keywords: deviant behavior, social norms, transformation, digital society, social control.